

ВИЗУЕЛНИ НАРУШУВАЊА ПРИ ПИШУВАЊЕТО

Здравкова В., Данилова М.

Универзитет „Гоце Делчев“- Штип, Р. Македонија

ВОВЕД

Писмото е средство за просторна и временска комуникација. Писмото е збир на договорени знаци доволни за пишување на некој јазик. Во текот на развојот писмото поминало низ три фази: пиктографско писмо, идеографско писмо, фонетско писмо

Претходник на писмото е комуникација со помош на предмети- наредени камења, скршени гранчиња, стрелки и слично. Сливното писмо се јавува кога сликите постигнуваат одреден степен на стилизирање и кога тој сликовен поим договорно почнува да се користи за ист поим.

Видови пишан збор

Различните видови на пишување имаат различен степен на тежина, во зависност од тоа колку личности треба да се ангажираат при извршување на одредена задача. Степенот на тежина зависи од видот на пишувањето: препишување, диктат, опис на слика, прерасказ, опис на преживеано, пишување на тема и самостоен избор на тема.

Испитување на пишувањето

Процесот на пишување не е фрагментарна појава. За да се разберат грешките при пишувањето потребно е да се запознаат оние структури врз кои е изграден овој процес, и да се види што точно го отежнува правилното функционирање на пишувањето. Потребно е да се запознае состојбата на

сите субјазични функции, психомоторната организираност и говорно-јазичниот развој и испитување на графомоториката.

За пишување е потребна сигурна водечка рака, координирани движења, добро визуелно и просторно ориентирање, јасно разликување на фонемите и соодветен степен на јазичното ниво.

Дијагностиката на способностите за пишување се базира врз испитување на:

1. Визуелната дискриминација и просторна ориентација;
2. Визуелна меморија;
3. Водечка рака и фина моторика;
4. Познавање на графемите на кирилица и латиница;
5. Различните нивоа на пишување;
6. Фонетскиот гнозис;
7. Граматичкиот развој.

Важно е да се има во предвид детската возраст и интелектуалниот потенцијал, за да се сообразат материјалите за тестови и начинот на испитување.

Развој на пишувањето

Познати се три периода на развој на пишувањето.

Првиот период во развојот на пишувањето го формира прекалиграфската фаза: рани детски цртежи, рано прецртување на буквите.

Вториот период е калиграфската фаза, а третиот е период на индивидуализација на пишувањето.

Етиологија на нарушувањата при пишувањето

Етиологијата на нарушувањата во пишувањето се базира на социолошко-лингвистичките и патолошко-лингвистичките причини.

Социолошко- лингвистичките причини се несоодветните методи на образование, погрешни пристапи на просветните работници кон деца на кои физиолошкиот механизам се развива подоцна, несоодветен прибор за пишување, недоволна извежбаност на предвежбите за пишување, претпоставената брзина на совладување на пишувањето во однос на точноста и формата. Ова се надворешни фактори кои влијаат преку училиштето и учителот определени за можности независно од детето, а не од можностите на детето, без да се смета дека и кај здраво дете развојот на одделни функции може да биде привремено нарушено.

Патолошките причини се создаваат како резултат на оштетување на фундаменталните региони на мозокот, кои земаат учество во процесот на пишување, или прекинување на нивните асоцијативни полиња. На децата со пречки во развојот многу нешта им недостасуваат, а најмногу ментален јазик и говор, иако заради различните видови и степени на оштетувања, може да се очекуваат и изразени пречки во визуелниот и графомоторниот систем.

Мал број на деца со пречки во развојот одлично владеат со визуелното и моторното помнење и пишување на букви, но заради неразвиениот ментален јазик и говор немаат соодветно ниво на самостојно пишување.

Дијагностика на нарушувањето на пишувањето

Дијагностиката на нарушување на пишувањето се базира на општа и специфична дијагностика.

Во општа дијагностика влегуваат: податоци од историјата на болеста, семејна и лична анамнеза, невролошки испитувања, испитувања од оториноларинголог, аудиолошко испитување, психолошки и логопедски анализи за состојбата на нивото на развој на способностите за читање и пишување. Нивната улога е да потврдат или исклучат определени

сомневања и водат до подобро осознавање на етиологијата на нарушувањата при пишувањето.

Во специфични испитувања влегуваат испитувања од офталмолог, за да се утврди дали грешките при пишување се појавиле како резултат од пречки во видот.

Клиничка слика на нарушувањето во пишувањето

Нарушено пишување, мелокинетичка праксична неизграденост на пишувањето, конструктивна праксична неизграденост на пишувањето, делумно доживување на телесната целина, замена на букви кои си личат, преместување на букви, вметнување на букви, испуштање на букви, испуштање на слогови.

Класификација на нарушувањата при пишувањето

Според најновите проучувања и запазувања развојните проблеми при пишувањето се класифицираат во четири основни групи:

1. визуелни,
2. аудиоолошки,
3. јазични и
4. графомоторни

ЦЕЛ

Основната цел на ова проучување е откривање на проблемите со кои се среќаваат децата при усвојување на пишувањето, утврдување на визуелните нарушувања при пишување и причина за нивната појава. Во последните години драстично е зголемен бројот на грешки при пишувањето, кое се должи делумно на непознавањето на психофизичките проблеми на децата од страна на учителите.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД

Испитувањата на визуелните проблеми при пишувањето се правени во основното училиште „Тошо Арсов“ во Штип кај деца од прво до четврто одделение. За испитувањето е користен материјал од учебната програма со цел елиминирање на несаканите тешкотии и конфузии. Тестовите се соодветни за секое одделение. Анализата на податоците од испитувањата се статистички обработени.

РЕЗУЛТАТИ

Анализата на резултатите од испитувањето покажаа различна процентуална застапеност на визуелните нарушувања при пишувањето во различните одделенија. Испитувањето е направено врз 369 деца. Во прво одделение има 98 деца, од нив 11% имаат визуелни нарушувања при пишувањето. Во второ одделение од 94 деца- 10,6% имаат визуелни нарушувања. Во трето одделение од 86 деца- 1,2% имаат визуелни нарушувања. Во четврто одделение од 91 дете- 1% визуелни нарушувања.

ДИСКУСИЈА

Проблемите започнуваат од осознавањето дека не можат да совладаат некои училишни задолженија, кое подеднакво ги фрустрира и учениците и учителите. За децата експресното воведување во глобалната метода на обука за пишување буквално значи дека е прескокнат еден физиолошки период од нивниот развој. Ова се уште се случува бидејќи не ја почитуваме доволно индивидуалноста на детето. Се наметнува прашањето дали треба нашиот училиштен систем да е толку неприлагодлив, така да сите првоодделенци треба да учат со едно исто темпо и на еден исти начин. Се

препорачува поразличен распоред на времето, поразлично темпо и начин на работа во почетна фаза на обука.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Матанова В. (2001): Дислексия, София
2. Матанова, В. (1995): Списание Специална педагогика, София
3. Ценова, Ц., (2001): Комуникативни нарушения в детска възраст, София
4. Golubović S. (1977): Klinička logopedija I i II, Beograd